

Katja Leskinen & Johanna Valjakka

PÄIVÄHOIDON JA
LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖ
MIKKELISSÄ PÄIVÄHOIDON
NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

Huhtikuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU <small>Mikkeli University of Applied Sciences</small>	Opinnäytetyön päivämäärä 16.04.2012	
Tekijät Katja Leskinen & Johanna Valjakka	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalian koulutusohjelma	
Nimeke Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö Mikkeliissä päivähoidon näkökulmasta		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Mikkelin kaupungin päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyötä päivähoiton näkökulmasta, kun lapsi on päivähoitossa lastensuojelun avoimuuden tukitoimena. Opinnäytetyön avulla haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: 1) millaista yhteistyötä päivähoitossa tehdään lastensuojelun kanssa? 2) kuinka yhteistyö toimii päivähoiton ja lastensuojelun välillä? 3) millaisia kehittämiskohteita yhteistyössä ilmenee? Aiheesta ei löytynyt aiempaa tutkimusta, joka olisi kohdistunut Mikkelin päivähoiton ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön. Muualla Suomessa aiheesta on tehty joitakin tutkimuksia.</p> <p>Opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin ryhmähaastatteluja ja aineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Haastateltavina oli 16 Mikkelin kaupungin päivähoiton ammattilaista, joilla oli konkreettista kokemusta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa.</p> <p>Tulokset esitetään tutkimustehtävittäin. Tulosten perusteella voidaan todeta, että yhteistyö ja sen toimivuus nähtiin tärkeänä ja niiden kehittämisen koettiin tukevan kaikkia osapuolia. Opinnäytetyö antaa informaatiota erityisesti Mikkelin kaupungin päivähoitolle ja lastensuojelulle niiden yhteistyön toimivuudesta. Saatujen tulosten perusteella kaupungilla on mahdollisuudet lähteä tekemään lisäselvityksiä yhteistyöstä sekä kehittää sitä. Tulokset mahdollistavat myös oman työn pohdinnan ja sen kehittämisen yhteistyön parantamiseksi niin päivähoitossa kuin muussa asiakastyössä omalla alalla.</p>		
Asiasanat (avainsanat) kasvatuskumppanuus, lastensuojelu, moniammatillisuus, päivähoito, varhaiskasvatus, yhteistyö		
Sivumäärä 34 s. + 2	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:amk-201204295521
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteinä kaavio lastensuojelu prosessin etenemisestä ja haastattelu kysymykset		
Ohjaavan opettajan nimi Virve Jussila	Opinnäytetyön toimeksiantaja	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 16.04.2012
Authors Katja Leskinen & Johanna Valjakka	Degree programme and option Degree program in social services	
Name of the bachelor's thesis Co-operation of the day care and child welfare in the city of Mikkeli from the day care point of view		
Abstract <p>The purpose of this study was to examine co-operation of the day care and child welfare in the city of Mikkeli from the day care point of view when the child is placed in day care as a support measure in open care of child welfare. This study aims at answering the following questions: 1) what kind of co-operation the day care does with child welfare 2) how co-operation works between the day care and child welfare 3) what kind of improvement issues arise from the co-operation. There has not been research of this issue which would have been directed to co-operation between the day care and child welfare in the city of Mikkeli. Although some similar studies have been made elsewhere in Finland.</p> <p>The method of this study is qualitative and the data was collected by group interview. The data was analysed by dividing it up according to themes which arouse from the data. The target group of the study was formed from 16 professionals from the day care of the city of Mikkeli who had concrete experience of co-operation with child welfare.</p> <p>On the basis of the results of this study can be said that the co-operation and functionality of the co-operation is important and improving both of those supports both parties. This study gives information in particular to the day care and child welfare of the city of Mikkeli on functionality of their co-operation. The results of the study enable the city to do additional research about the co-operation or improve it. The findings can also be reflected to one's own work to improve co-operation in the day care as in any other customer work in one's own profession.</p>		
Subject headings, (keywords) Educational partnership, child welfare, multiprofessional, day care, childhood education, co-operation		
Pages 34 p. + 2	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:amk-201204295521
Remarks, notes on appendices Diagram of the child protective process and the interview questions are included as attachments.		
Tutor Virve Jussila	Bachelor's thesis assigned by	

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	1
2	PÄIVÄHOITO LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMENA.....	2
2.1	Erityinen tuki päivähoitossa.....	2
2.2	Kasvatuskumppanuus	4
2.3	Lastensuojelun avohuollon tukitoimet.....	5
2.4	Yhteistyö.....	6
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	10
3.1	Tutkimustehtävät ja tutkimusmenetelmä.....	10
3.2	Aineiston kerääminen	11
3.3	Aineiston käsittely ja analysointi.....	13
3.4	Luotettavuus ja eettisyys.....	14
4	TULOKSET	15
4.1	Yhteistyömuodot ja yhteistyötahot	15
4.2	Yhteistyön toimivuus.....	20
4.3	Kehittämiskohteet	28
5	POHDINTA	29
	LÄHTEET.....	34

LIITTEET

1 Lastensuojelun asiakkuuden vireille tulo ja alkaminen

2 Haastattelu kysymykset

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön kohteena on Mikkelin kaupungin päivähoiton ja lastensuojelun välinen yhteistyö päivähoiton henkilöstön kokemana silloin, kun lapsi on päivähoitossa lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Olettamuksena opinnäytetyössä on, että päivähoiton henkilöstöllä on tiedossa se, että lapsi on päivähoitossa lastensuojelun avohuollon tukitoimena.

Lähtökohtana oli kahden opinnäytetyön tekijän henkilökohtainen mielenkiinto ja halu syventää tietoa lastensuojelusta sekä päivähoiton ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä. Harjoittelupaikoissamme päivähoitossa virisi keskustelua lastensuojelun tukitoimena olevista lapsista ja yhteistyöstä päivähoiton ja lastensuojelun välillä. Kävimme aiheesta paljon keskusteluja opintoihin kuuluvien harjoittelujen aikana päivähoitossa. Näiden keskustelujen pohjalta heräsi oma mielenkiinto opinnäytetyömme aihetta kohtaan ja halu syventää tietoa kyseisestä aiheesta. Omakohtaista kokemusta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa ei kummallakaan ole. Halusimme saada selville ja näkyväksi sen, kuinka päivähoiton henkilöstö itse kokee yhteistyön sujuvuuden, mitä yhteistyö lastensuojelun kanssa käsittää ja onko yhteistyössä mahdollisesti kehitettävää. Vastaavanlaista tutkimusta Mikkelin päivähoiton ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä ei ole aiemmin tehty.

Mikkelin kaupunki lähti yhteistyöhön mielellään, vaikka se ei ollut toimeksiantajana. Tutkimukselle oli tarvetta ja se ilmeni päivähoiton henkilöstön halukkuudesta osallistua opinnäytetyömme tekemiseen sekä haastateltavien antamasta positiivisesta palautteesta opinnäytetyötämme kohtaan. Opinnäytetyö toteutettiin haastattelemalla päivähoiton henkilöstöä ja heistä juuri niitä henkilöitä, joilla oli konkreettista kokemusta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jossa käytimme tiedonkeruumenetelmänä ryhmähaastatteluja ja tulokset analysoimme teemoittelun avulla litteroinnin jälkeen.

Laissa lasten päivähoitosta 1. luvun 2a § määrittellään, että päivähoiton tavoitteena on tukea lasten perheitä kasvatustehtävissä ja edistää yhdessä heidän kanssaan lapsen kehitystä (36/1973). Päivähoito voi olla yksi lastensuojelun avohuollon tukitoimista, jolloin se toimii niin lapselle kuin perheelle tukena. Päivähoitossa perheen tukeminen on yksi keskeinen tehtävä (Heinämäki 2004, 49). Lapsi voi tarvita tukea varhaiskas-

vatuksessa niin fyysisen, tiedollisen, taidollisen tai tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen alueella. Lapsen kasvuolojen, terveyden ja/tai kehityksen vaarantuminen voivat vaatia erityisen tuen saamisen. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 39; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35.)

Heinämäen (2004, 50) mukaan kasvatuskumppanuudessa pääroolissa on lapsi ja hänen kasvatuksensa. Perheen kanssa tehtävässä yhteistyössä pyritään lapsen etuun ja yhdessä hänen kasvattamiseensa vanhempien kanssa kunnioittaen perhettä ja sen arvoja. Vanhempia kohdataan lähes päivittäin päivähoiton yhteydessä, jolloin perheen tilanteeseen ja lapsen vanhempiin tutustuminen mahdollistuu.

Olemme havainneet, että lastensuojelun tarve on lisääntynyt yhteiskunnassamme, kuten myös moniammatillisen yhteistyön käyttö päivähoitossa. 1990-luvun lopulla asioiden monimutkaistuessa alettiin toimia lasten ja perheiden auttamiseksi moniammatillisen osaamisen voimin (Heinonen 2006, 148). Eri tahojen välillä toimittaessa tarvitaan yhteistyötä. Yhteistyö voi tapahtua oman palvelusektorin sisällä tai se voi tapahtua muiden ulkopuolisten palveluntuottajien välillä ja voi ulottua jopa oman kunnan ulkopuolelle. Varhaiskasvatuksessa yhteistyötä joudutaan tekemään erilaisten verkostojen kanssa ja tämä yhteistyön merkitys korostuu tukea tarvitsevan lapsen ja perheen kanssa toimittaessa. Tuen tarpeessa olevan lapsen päivähoito vaatii yhteistyöverkostoa sekä yhteistyön ylläpitämistä. (Heinämäki 2004, 64, 69.)

Tässä opinnäytetyössä päivähoiton henkilöstöllä tarkoitetaan päivähoitossa työskenteleviä eri kasvatustalouden ammattilaisia, jotka työskentelevät päivähoitossa. Yhteistyötä lastensuojelun kanssa heistä voi tehdä kuka tahansa toimiessaan esimerkiksi lapsen ja perheen kasvatuskumppanina.

2 PÄIVÄHOITO LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMENA

2.1 Erityinen tuki päivähoitossa

Varhaiskasvatuksessa vaalitaan lapsuutta sekä edistetään lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä vanhempien ja kasvatustalouden ammattilaisten kanssa. Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa, ja sitä järjeste-

tään valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Moniammatillisen yhteisön toiminta pohjautuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemiin asiakirjoihin, arvoihin ja toimintatapoihin. Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatuksen sisältöä ja laatua sekä kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7, 9 - 11.)

Jokaiselle päivähoiton aloittavalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu. Suunnitelma tehdään yhteistyössä vanhempien ja päivähoiton henkilöstön kanssa. Suunnitelmassa otetaan yksilöllisesti huomioon lapsen mahdollinen tarve tukeen ja ohjaukseen. Lisäksi mahdolliset huolenaiheet nostetaan esille ja etsitään ratkaisuja niihin yhdessä vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 38.) Erityispäivähoitossa kuuluviin tehtäviin voidaan lukea kuuluvaksi ennaltaehkäisy, havaitseminen ja puuttuminen, tuen järjestäminen, moniammatillinen yhteistyö sekä palvelujen kehittäminen. Päivähoitolaissa on määritelty, että erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle on tehtävä kuntoutussuunnitelma. Nykyisin päivähoitossa tämä kuntoutumissuunnitelma sisällytetään varhaiskasvatussuunnitelman yhteyteen, jolloin siitä käytetään nimitystä erityisen tuen suunnitelma. (Heinämäki 2004, 42, 56.) Tieto lapsen kokonaiskuvasta on tärkeää hyvän suunnitelman luomiseksi ja siksi eri asiantuntijoiden lausunnot voivat olla tarpeellisia niin varhaiskasvatuksen asiantuntijoilta kuin muiden alojen asiantuntijoilta. Erilaisissa lapsen siirtymävaiheissa esimerkiksi päivähoitosta toiseen tai esiopetukseen tai kouluun siirryttäessä jatkuvuudesta tuen saamiseksi huolehditaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35 - 36.)

Lapsen tuen tarve ja erilliset tukitoimet päivähoitossa huomioidaan suunnitteluvaiheessa, jolloin kaikilla lapsen kasvatukseen osallistuvilla tulisi olla tieto tukitoimen muodoista ja toimintatavoista. Varhainen ja oikea-aikainen tuen tarpeen havaitseminen on tärkeää, jotta saavutetaan tuen tarpeen oikea-aikaisuus. Tämän vuoksi päivähoitossa korostuu lapsen kehityksen seuranta ja arviointi. Lapsen kannalta erityinen tuki ja kuntoutus ovat tuloksellisimpia, kun ne on aloitettu varhaisessa vaiheessa. Riittävän ajoissa aloitetut tukitoimet voivat ehkäistä lisäongelmien syntymisen (Heinämäki 2004, 47, 49, 57).

2.2 Kasvatuskumppanuus

Mikkelin päivähoidon tavoitteisiin on kirjattu lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen kiireettömässä ja turvallisessa ympäristössä ja jokaista lasta kunnioitetaan yksilönä sekä ohjataan häntä ottamaan muut huomioon. Vanhempien kanssa yhdessä pyritään tukemaan lapsen tasapainoista kehitystä sekä kiintymyssuhdetta kasvatuskumppanuuden avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 17.)

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa vanhempien osallisuutta lasten varhaiskasvatuksessa. Vanhempi ja päivähoidon henkilöstö tietoisesti sitoutuu toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Tähän tarvitaan keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toisten kunnioittamista. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus, -vastuu ja tuntemus omaan lapseensa. Henkilöstöllä on vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön luomisesta. Lapsen aloittaessa hoidon Mikkelin kaupungin päivähoidossa hänelle ja perheelle nimetään kasvatuskumppani. Kasvatuskumppani toimii tiiviissä yhteistyössä perheen kanssa lapsen päivähoidon alkutaipaleella. Suhteessa korostuu vanhempien aktiivinen osallisuus ja asiantuntijuus omaan lapseensa. Lapsen kotiuduttua ryhmään kasvatuskumppanin rooli vähenee ja muuttaa muotoaan. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 35.)

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeesta, jolloin toimintaa ohjaa lapsen etu ja oikeuksien toteutuminen. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien sekä päivähoitohenkilöstön tiedot ja kokemukset. Heidän tietojensa pohjalta yhdessä luodaan parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Tässä edistetään vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja. Tärkeänä tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen kasvun, kehityksen tai oppimisen alueen mahdollinen tuen tarve ja luoda vanhempien kanssa yhteistyössä yhteinen strategia lapsen tukemiseksi sekä luoda vuorovaikutuksellinen ilmapiiri yhdessä toimimiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 3 - 32.) Kasvatuskumppanuudessa henkilöstön ja vanhempien jatkuva vuoropuhelu luo luottamuksen hankalien asioiden puheeksi ottamiseksi. Kasvatuskumppanuuden tehtävänä on vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Lapsen ja vanhemman suhteen kannattelu nähdään tärkeänä kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20 - 21.)

2.3 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Lastensuojelulaissa 1. luvussa 2. §:n mukaan viranomaisten on tuettava huoltajia kasvatuksessa ja pyrittävä tarjoamaan apua perheelle varhaisessa vaiheessa sekä ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin heidän sitä tarvitessaan. Luvun 2, 7. §:n mukaan sosiaalitoimen on yhteistyössä kunnan muiden viranomaisten kanssa (mm. päivähoito) seurattava ja edistettävä lapsen hyvinvointia ja poistettava kasvuolojen epäkohtia sekä ehkäistävä epäkohtien syntymistä. Lastensuojelulain 1. luvun 1. §:n mukaan pääasiallinen lastensuojelun tarkoitus on turvata lapsen turvallinen kasvuympäristö, monipuolinen ja tasapainoinen kehitys sekä erityinen suojeleminen lapsen sitä tarvitessa (Lastensuojelulaki 417/2007).

Lastensuojelun palvelut jaetaan ehkäiseviin ja avohuollon palveluihin, huostaanottoon, sijaishuoltoon sekä perhehoitoon. Avohuollon tukitoimia ovat kasvatus- ja perheneuvonta, kotipalvelu, terapiapalvelut, lapsen harrastusten tukeminen sekä päivähoito. Avohuollon tukitoimiin voi kuulua myös lapsen lyhytaikainen sijoitus laitokseen tai perheeseen ilman huostaanottoa. (Huhtanen 2004, 20.) Lastensuojelussa korostetaan lapsen etua, joten ensisijaisena vaihtoehtona käytetään monesti avohuollon tukitoimia, ellei tilanne ja lapsen etu vaadi muuta toimenpidettä. Lastensuojelun tulee edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Sen on myös tuettava vanhempia, huoltajia tai muita lapsen kasvatuksesta tai hoidosta vastuussa olevia henkilöitä. On tärkeää ehkäistä lapsen ja perheen ongelmia ja puuttua ajoissa ilmeneviin ongelmiin. (Mahkonen 2010, 96.) Jos lapsi tarvitsee lastensuojelun tukitoimia, voidaan tukea tai erityistä tukea antaa ehkäisevänä lastensuojeluna esimerkiksi päivähoidossa, jolloin hoidossa huomioidaan lastensuojelun suunnitelmaan kirjatut erityistarpeet lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. (Alijoki & Pihlaja 2011, 263.)

Lastensuojelulain 7. luvun 34. §:n mukaan sosiaalitoimen on ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin, jos lapsen kasvuolosuhteet ovat vaaraksi lapselle tai ne eivät turvaa riittävästi lapsen kehitystä tai terveyttä tai jos lapsi omalla käytöksellään vaarantaa kehitystään tai terveyttään. Tämän lain mukaan avohuollon tukitoimien tarkoituksena on tukea ja edistää lapsen kehitystä, vahvistaa sekä tukea huoltajien ja lapsen kasvusta sekä hoidosta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja mahdollisuuksia. Näitä tukitoimia tulee toteuttaa mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen, huoltajien sekä muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. (Lastensuo-

jelulaki 417/2007.) Ennen varsinaisten tukitoimien alkamista lastensuojelussa on ollut jo useita eri vaiheita ja selvityksiä (ks. Liite 1).

2.4 Yhteistyö

Yhteistyö voi olla kolmijakoista sen mukaan keiden välistä yhteistyö on. Yhteistyö voi olla viranomaisten, asiakkaan ja viranomaisen tai sivullisen ja viranomaisen välistä. Lait ja säädökset voivat hankaloittaa yhteistyötä, jos tietoja ei saa kertoa eteenpäin. (Mahkonen 2010, 257.) Sosiaalityöntekijällä on sosiaalihuollon asiakaslain 17. §:n mukaan (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812) oikeus saada tietoja lapsesta ja perheestä vanhempien kielloista huolimatta tietyissä tapauksissa.

Ropon ym. (2005, 18 - 20) mukaan eri asiantuntijoiden osaaminen omalla erikoisosaamisen alueilla lisää tarvetta yhteistyöhön joissakin tilanteissa. Yhteistyö eli yhteinen tekeminen tarkoittaa kokemusten ja ajatusten vaihtamista, toisten kuuntelemista sekä kertomista omista tulkinnoista eri tapahtumista.

Heinämäen (2004, 51 - 52) mukaan päivähoiton toteutuessa avohuollon tukitoimena, se on suunnitelmallista yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja tällöin perheen tilannetta seurataan. Toisinaan päivähoitoa suositellaan lapselle ilman varsinaista avohuollon tukitoimea, kun ollaan huolissaan esimerkiksi vanhempien jaksamisesta. Tällöin lähtökohtana päivähoidolle ei ole lapsen tuen tarve, vaan esimerkiksi vanhemman levon tarve. Näissä tapauksissa päivähoidolle ei aina tule tietoon todelliset syyt lapsen päivähoiton tarpeelle ja ne voivat selvitä päivähoitoon vasta myöhemmin lapsen jo aloitettua hoidon. Näissä tapauksissa perheen tuen tarpeen tunnistaminen voi olennaisesti viivästyä päivähoiton puolesta, kun ei tiedetä todellisia syitä päivähoiton aloittamiselle. Päivähoitohenkilöstö pitää hyvin tärkeänä sitä, että lapsen aloittaessa päivähoiton, sitä suosittleva osapuoli kertoisi millaisia odotuksia sekä tavoitteita päivähoidolta odotetaan lapsen ja perheen tilanteen kannalta.

Yhteistyölle, lapsen kehityksen arviointiin sekä kuntoutussuunitelmaprosessin etene-
misen eri vaiheisiin, tulee varata riittävän paljon aikaa. Yhteistyö niin vanhempien
kuin muiden yhteistyösopuolten kanssa edellyttää päivähoiton henkilöstöltä amma-
tillista osaamista ja kouluttautumista. Päivähoitohenkilöstöltä edellytetään riittävää

tietoa erilaisista tukipalveluista, asiantuntijoiden toiminta-alueista sekä yhteistyökana-
vista, jotta he voivat ohjata ja hankkia näitä palveluja sekä pyytää konsultaatioita näil-
tä asiantuntijoilta. Yhteistyösapuolten työalueen sekä työskentelytapojen tunte-
misella on merkitystä yhteistyön onnistumisen kannalta. (Heinämäki 2004, 60, 66,
77.) Kainulaisen (2007, 70) tutkimuksen mukaan päivähoidon järjestäminen mo-
niammatillisena yhteistyönä on haastavaa sekä monivaiheista ja se vaatii taitoa am-
mattilaisilta.

Huusko (2007, 41) toteaa tiimityön lisääntyneen Suomessa 1990-luvun alussa vaati-
musten lisääntyessä työpaikoilla. Myös Heinonen (2006, 148 - 149, 153 - 155) nostaa
esille asiantuntijoiden halun yhteistyöhön ja verkostoitumiseen lisääntyneen samoihin
aikoihin. Alettiin puhua varhaisesta puuttumisesta ja verkostoimisesta. Yhteistyö-sana
käytöstä siirryttiin verkostoituminen-sanaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelura-
kenteen muutoksessa kehitettiin työväline varhaiseen puuttumiseen, jota kutsutaan
huolen vyöhykkeeksi. Tämän mittariston avulla työntekijä saa lapsen asiasta nousseen
huolensa esille. Verkostoneuvotteluissa kaikki osallistujat kertovat huolestaan ja ne
kirjataan, minkä jälkeen tehdään yhdessä suunnitelma. Tässä suunnitelmassa määritel-
lään tarkoin asiat, mitä kukakin tekee, milloin tehdään ja millä kokoonpanolla. Ver-
kostoneuvottelun lopuksi sovitaan seurantaneuvottelu, jossa arvioidaan lapsen tilanne
uudestaan esimerkiksi se, onko päästy toivottuun huolen vähenemiseen tai poistumi-
seen vai tarvitaanko suunnitelmaan muutosta tai lisävoimavaroja. Tärkeänä verkosto-
työssä nähdään avoimuus ja se, että jokaisen verkoston jäsenen tulee olla tietoinen
tilanteesta koko ajan. Heidän on tiedettävä myös millaisia tietoja jaetaan ja mistä pu-
hutaan. Kun verkostotyö toimii hyvin ja lapsen vanhemmat ovat osallisia, ei vaitiolo-
velvollisuudesta tule ongelmaa yhteistyössä.

Isoherrasen (2005, 13 - 15) mukaan moniammatillinen yhteistyö on sateenvarjokäsite,
joka sisältää monenlaisia ja monentasoisia ilmiöitä. Se on eri asiantuntijoiden tekemää
työskentelyä, jossa pyritään huomioimaan asiakas kokonaisvaltaisesti. Vuorovai-
kutuksessa rakennetaan yhteinen tavoite ja pyritään löytämään toimenpiteet ja ratkai-
sut ongelmiin. Yhteiseen vuorovaikutukseen ja keskusteluun voi osallistua myös asia-
kas itse, hänen omaisensa tai läheiset ihmiset. Kaikilla osallistujilla on mahdollisuus
vaikuttaa keskusteluun ja päätöksentekoon. Metteri (1996, 10) toteaa yksinkertaisesti,
että moniammatillisuus on eri asiantuntijoiden tekemää yhteistyötä ja yhdessä työ-
skentelyä. Moniammatillisessa työssä on tärkeää tietää millaisia menetelmiä ja työta-

poja yhteistyökumppaneilla on käytössä. Yhteistyön toimivuutta edesauttaa eri ammattilaisten roolien selkeys sekä osallisuus päätöksentekoon. Yleensä kokonaisvastuun kantajana on yksi sosiaalityöntekijä, vaikka asiantuntemusalueet vaihtelevatkin. Hyvin toimivana moniammatillinen työ parantaa laatua, kun taas, jos ei toimi niin turhauttaa sekä sekoittaa työntekijöiden työskentelyä (Rönkkö & Rytönen 2010, 289.)

Laadukas varhaiskasvatus vaatii eri tahojen yhteistyötä. Varhainen puuttuminen riskitilanteissa on yksi verkostoyhteistyön tavoite. Lapsen edun vuoksi verkostoyhteistyön periaatteet ja käytännöt tulee olla etukäteen sovittuina niin lastensuojelun, perhetyön, perheneuvolan, kotipalvelun sekä muiden sosiaalitoimen palveluiden osalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 10.)

Kainulainen (2007) selvitti tutkimuksessaan avohuollon tukitoimena suoritettavan päivähoiton prosessia moniammatillisena yhteistyönä. Tätä yhteistyötä hän tutki eri yhteistyötahojen näkökulmasta. Tutkimustulokset paljastivat, että moniammatillista yhteistyötä vaikeutti yhteistyötahojen asioiden eri tavalla näkeminen sekä toisten työnkuvan vajavainen tunteminen. Tutkimuksesta ilmeni myös, että vastaajat pitivät avoimuutta yhteistyön onnistumiselle tärkeänä. Kuitenkaan päivähoiton puolella ei oltu lastensuojelun avoimuuteen tyytyväisiä. (Kainulainen 2007, 2, 74.)

Kaminen ja Pakkala (2007) tutkivat päiväkodin - ja sosiaalityöntekijöiden yhteistyötä päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta. Pääpaino tutkimuksessa kuitenkin oli päiväkodin työntekijöiden käsityksillä yhteistyöstä, ei niinkään saaduilla kokemuksilla. Tutkimustulokset paljastivat sen, että päiväkodin työntekijät kärsivät tiedonpuutteesta perheiden tilanteista. He kokivat myös ongelmallisena sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden, joka saattoi osaltaan vaikuttaa huonoon tiedonkulkuun. Tutkimus osoitti myös sen, että päiväkotien työntekijät pitivät tärkeänä saada tiedon lapsen lastensuojeluasiakkuudesta. Positiivisina asioina yhteistyössä nousivat sosiaalityöntekijöiden arvostus päiväkodin työntekijöitä kohtaan, kun he arvioivat lapsen kehitystä ja vanhemmuutta. Päivähoidon työntekijät näkivät vahvuudeksi tietojen vaihtamisen vastavuoroisesti sosiaalityöntekijöiden kanssa sekä heidän tuntemisensa ulkonäöltä. Päiväkodin työntekijät pitivät arvossa myös sosiaalityöntekijöiltä saamaansa tukea, arvostusta omasta työstään sekä sosiaalityöntekijöiden nopeaa työskentelyä tilanteissa ja

neuvottelujen järjestämistä ennen ratkaisujen tekemistä lapsen asioissa. (Kaminen & Pakkala 2007, 2, 90, 94, 100.)

Uusimpana tutkimuksena aiheesta löysimme Kivimäen (2009) tekemän tutkimuksen päivähoiton ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä, joka oli tehty artikkeleiden pohjalta. Tuloksissa nousi esille mm. lain tuomat negatiiviset vaikutukset yhteistyöhön, erityisesti salassapitovelvollisuus sekä lain puutteellinen tunteminen päivähoiton puolella. Yhteistyötä haittaavina tekijöinä nähtiin myös työkuultuurien erot, tiedonpuute niin perheistä kuin työntekijöiden työnkuvasta, työntekijöiden vaihtuvuus sekä resursien vähäisyys. (Kivimäki 2009, 64 - 65, 84.)

Kainuulainen (2007, 50, 56) kirjoittaa, että lapsen aloittaessa päivähoiton avohuollon tukitoimenpiteenä, pidetään yhteistyöpalaveri perheen, lastensuojelun ja päivähoiton kanssa. Tässä palaverissa täytetään yhteistyösuunnitelmalomake, jossa näkyy yhteistyön pelisäännöt ja tavoitteet. Lomake on saanut kiitosta päivähoitohenkilöstöltä hyvänä yhteistyön strukturina arjessa. Myös Kivimäen (2009, 74 - 75) kokoamissa tiedoissa mainittiin yhteissuunnitelmasta ja lomakkeesta, jonka avulla luodaan yhteiset selkeät ja täsmälliset tavoitteet, joista kehittyy yhteistyötä tukeva toimintamalli. Mikkelissä päivähoitolla ja lastensuojelulla on käytössä yhteistyölomake, jota käytetään lapsen aloittaessa päivähoiton lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Lomakkeeseen on kirjattu ohje: ”Tämä lomake täytetään aina, kun lapsi tulee päivähoitoon lastensuojelun avohuollon tukitoimena (LSL 13§). Kirjallisen suunnitelman tekemisen päävastuu on sosiaalityöntekijällä. Kaikille palaveriin osallistujille tehdään selväksi aiemmin tehdyt sopimukset ja syy yhteistyösuunnitelman tekoon.” (Käsikirja varhaiseen tukeen, 16).

Mikkelin kaupunkiin perustettiin varhaisen puuttumisen työryhmä eli Varpu keväällä 2003. Työryhmän tehtävänä on käynnistää moniammatillista alueellista yhteistyötä, tarkistaa toimintatapoja sekä kehittää yhteistyökäytäntöjä. (Mikkelin kaupunki, varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 64.) Kaupunki on myös laatinut käsikirjan varhaiseen tukeen, jonka tarkoituksena on helpottaa lasten ja perheiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia omassa työssään (Mikkelin kaupunki, käsikirja varhaiseen puuttumiseen, 2).

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Tutkimustehtävät ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä haimme vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaista yhteistyötä päivähoito tekee lastensuojelun kanssa?
2. Kuinka yhteistyö toimii päivähoidon ja lastensuojelun välillä päivähoidon henkilöstön mielestä?
3. Millaisia kehittämiskohteita yhteistyössä ilmenee?

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa päivähoidossa tapahtuvasta työstä, kun se tapahtuu avohuollon tukitoimena sekä saada selkeä kuva siitä, millaista ja mitä yhteistyötä lastensuojelun kanssa tehdään, kun lapsi on päivähoidossa avohuollon tukitoimenpiteenä. Tarkoituksena oli saada myös kuuluviin päivähoidon henkilöstön oma näkökulma asiaan sekä löytää yhteistyöstä niin hyvät kuin kehitystä kaipaavat asiat.

Opinnäytetyö perustuu päivähoidon henkilöstön kokemuksiin ja näkemyksiin päivähoidon ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä. He tekevät käytännön työn lapsen ja perheen kanssa ja ovat avainasemassa kertomaan yhteistyön toimivuudesta omasta näkökulmastaan. Opinnäytetyössä haastateltavaksi valittiin erilaisia koulutustaustan omaavia päivähoidon ammattilaisia. Kriteerinä kuitenkin oli, että haastateltavilla tuli olla konkreettista kokemusta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa.

Opinnäytetyö rajattiin koskemaan julkisen puolen päivähoitoa Mikkelissä. Käsityksemme mukaan suurin osa lastensuojelun avohuollon tukitoimena päivähoidossa olevista lapsista hoidetaan julkisella puolella. Opinnäytetyön haastattelut keskitettiin saman organisaation alaisiin päivähoidon yksiköihin.

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus valitusta aiheesta. Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan tarkastella ihmisten käyttäytymistä heidän omasta näkökulmastaan ja sen avulla pyritään ymmärtämään ihmisten käyttäytymistä, tulkintoja sekä erilaisten merkitysten hahmottamista. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata todellista arkea, jolloin tutkittavana oleva asia pyritään selvittämään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu, jossa kohderyhmä on tarkoituksenmukainen. (Hirsjärvi ym.

2007, 156 - 160.) Tavoitteena oli saada haastateltavien omakohtaiset kokemukset ja näkemykset aiheesta esille ja kuuluviin.

3.2 Aineiston kerääminen

Haastattelu on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä. Se sopii erilaisiin tutkimuksiin ja haastattelutilanteissa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Tämä suorassa vuorovaikutuksessa oleminen antaa mahdollisuuden esittää tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä sekä mahdollistaa erilaisten havaintojen teon haastateltavasta. Se on käsitteisiin, merkitykseen sekä kieleen perustuvaa toimintaa. Haastattelu voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmähaastatteluna, tavallisin tapa on kuitenkin yksilöhaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34, 61.) Haastattelu tapahtuu tutkijan aloitteesta ja etenee hänen johdattelemanaan. Haastattelutilanteessa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa (Niiranen-Linkama 2011), joka tuli haastattelutilanteissa esille selkeästi mm. haastattelijan sekä haastateltavien tarkentavien kysymysten muodossa.

Opinnäytetyömme haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina, jotka teimme viitenä eri ryhmähaastatteluna. Puolistrukturoidulle haastattelulle on tyypillistä, että kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole annettu toisin kuin strukturoidussa haastattelussa. Teemahaastattelussa puolestaan haastattelutilanteen aiheet ja teemat on etukäteen määriteltä. Kysymyksillä ei kuitenkaan ole määriteltä tarkkaa muotoa ja järjestystä. Teemahaastattelussa edetään valittujen teemojen ja tarkentavien kysymysten mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77 - 78.) Ennalta määritellyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien haastateltavien kanssa, mutta heidän vapaamuotoiselle puheelleen annetaan tilaa. Haastateltaviksi tulee valita sellaisia henkilöitä, joiden kautta saadaan parhaiten aineistoa kiinnostuksen kohteena olevista asioista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Päädymme tekemään haastattelut ryhmähaastatteluina, sillä näin saatoimme saada haastatteluista enemmän aineistoa opinnäytetyöhömme, kun haastattelutilanteessa on samanaikaisesti useampi päivähoidon ammattilainen, jolloin vuoropuhelu heidän välillään mahdollistuu. Ryhmähaastattelussa ryhmän jäsenet voivat tehdä jäsenille tarkentavia kysymyksiä, miettiä näkemyksiä ja löytää uusia aiheita oma-aloitteellisesti.

Puhetta ei osoiteta vain haastattelijalle. (Pietilä 2010, 217.) Haastateltavia oli yhteensä 16 henkilöä. Pohdimme ennen haastatteluja, tekisimmekö haastattelut erikseen päivähoitoyksiköiden esimiesten auktoriteetti näkyviin ja vaikuttako se haastattelutuloksiin. Päädyimme kuitenkin haastattelemaan yksiköiden esimiehiä ja muuta henkilöstöä samassa haastattelutilanteessa, jotta vuoropuhelu ja kokemukset yhteistyöstä olisivat monipuolisempia ja koko päivähoitohenkilöstön välinen vuoropuhelu mahdollistuu. Haastatteluryhmät nimesimme käyttämällä tunnisteita R1-R5. Näitä tunnisteita on käytetty tuloksissa ilmaisemaan ryhmien suoria lainauksia.

Haastattelutilanteissa olimme molemmat paikalla, toisen toimiessa haastattelun vetäjänä ja toisen tarkkailijana sekä kirjanpitäjänä ja nauhoittamisesta vastaavana. Haastattelut toteutettiin vuoden 2011 joulukuun ja vuoden 2012 tammikuun välisenä aikana. Haastattelukysymykset testasimme tutkimuksen ulkopuolisella päivähoitoyksikön (1) sekä lastensuojelun (1) ammattilaisella etukäteen ja palautetta haettiin myös opinnäytetyömme opponenteilta (2). Saamamme palautteen perusteella haastattelurunkoa muokattiin lopulliseen muotoonsa.

Lähestyimme eri päivähoitoyksiköitä sähköpostilla, jossa kerroimme opinnäytetyön taustoja ja tarkoituksen. Pyysimme yksiköitä ilmoittamaan, mikäli he olivat kiinnostuneita opinnäytetyöstä ja heiltä löytyisi vapaaehtoisia haastateltavia, joilla oli käytännön kokemusta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. Viikkoa ennen haastattelua, lähetimme sähköpostilla haastattelun kysymysrunгон, jotta haastatteluryhmillä oli mahdollisuus käydä keskustelua jo ennen itse haastattelutilannetta aiheesta.

Haastattelutilanteiden alussa kerroimme haastateltaville haastattelutilanteen etenemisestä, sen nauhoittamisesta sekä aineiston hävittämisestä opinnäytteen hyväksymisen jälkeen. Kysyimme vielä ennen haastattelua, saisimmeko lainata opinnäytteessä heidän vastauksiaan, emmekä saaneet yhtään kieltävää vastausta. Haastattelutilanteet kestivät lähes neljä tuntia (3 t 56 minuuttia). Litteroitua materiaalia haastattelun pohjalta tuli kaikkiaan 66 sivua ja haastattelujen litterointiin meni noin 60 tuntia.

3.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Haastattelut nauhoitettiin kahdella eri nauhurilla varmistaaksemme haastattelumateriaalin tallentumisen onnistuneesti. Lisäksi tämä mahdollisti meidän molempien välittömän haastattelujen kuuntelemisen sekä litteroinnin. Nauhoitteet litteroitiin eli purettiin kirjoittamalla puhtaaksi sanasta sanaan.

Heti ensimmäisen haastattelun jälkeen analysoimme yhdessä keskustellen esiin nousevia teemoja sekä haastattelutilanteen onnistumista. Kuunneltuamme ensimmäisen haastattelun nauhoitteen, kirjasimme itsellemme tarkentavia kysymyksiä tulevia haastatteluja varten. Tätä toimintatapaa toteutimme koko haastatteluprosessin ajan.

Tutkimuksen ydinasioita ovat kerätyn aineiston luokittelu, analyysi ja tulkinta. Aineiston analyysin tarkoituksena on selkeyttää ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. (Ruusuvuori ym. 2010, 9 - 12.) Aineiston analyysissä käytimme teemoittelua. Yksi laadullisen aineiston analyysin perusmenetelmistä on juuri teemoittelu. Tällöin saadusta aineistosta pyritään etsimään keskeisiä aihepiirejä, joita kutsutaan teemoiksi. Teemoja ovat aiheet, jotka nousevat esiin aineistossa useampaan kertaan. (Jyväskylän yliopisto, koppa.) Teemahaastattelua käytettäessä aineiston analyysivaiheessa teemoittelu on hyvin luonteva tapa tehdä analyysiä. Haastatteluissa käytetyt teemat nousevat esille yleensä kaikissa haastatteluissa. Teemojen etsinnässä aineistosta voidaan käyttää eri menetelmiä. Koodaus on yksi aineiston teemoittelun apuväline. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Jokaisesta viidestä haastattelusta litteroitu materiaali käytiin moneen kertaan lukien läpi. Alleviivaamalla erivärisillä korostuskynillä ja numeroimalla vastaukset teemoitettain erittelimme teemat ja vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen järjestelimme jokaisen tutkimuskysymyksen alle siihen liittyvät vastaukset. Tapamme järjestellä aineistoa edellä mainitulla tavalla on koodaamista. Analysoimme aineistosta vain sen, mikä tuli esille sanallisessa muodossa dokumenteistamme. Analyysissämme emme nostaneet esille haastateltavien eleitä, ilmeitä, äänenpainoja tms. Osa haastatteluaineistosta jätettiin analysoimatta, koska se ei liittynyt opinnäytetyömme aiheeseen, eikä antanut vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Ruusuvuoren ym. (2010, 15) mukaan on tärkeää, että aineiston analyysivaiheessa rajaaminen on perusteltua ja että

se tehdään tutkimusongelmasta sekä tutkimustavoitteista lähtien ja pohditaan mitä jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

KUVIO 1. Opinnäytetyön aineiston analyysi

3.4 Luotettavuus ja eettisyys

Haastelurungon esitestasimme, jonka tarkoituksena oli parantaa luotettavuutta. Haastattelimme henkilöitä päivähoidosta ja he olivat valikoituneet sen mukaan, joilla oli itsellä omakohtaisia kokemuksia lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Heiltä saimme luotettavinta ja ajankohtaisinta tietoa.

Työnjako haastattelutilanteissa oli sama koko prosessin ajan, sillä katsoimme, että tämä lisää tulosten luotettavuutta, kun haastattelutapa kulki saman kaavan mukaan jokaisessa haastattelutilanteessa. Lisäksi luotettavuutta lisäsi se, että käytimme tiedonkeruumenetelmänä ryhmähaastattelua, jolloin pystyimme tarkentavilla kysymyksillä

saamaan syvällisempää tietoa sekä varmistamaan olimmeko ymmärtäneet haastateltavien ilmaisemat asiat juuri niin kuin he olivat tarkoittaneet.

Tutkimuksen liittyessä ihmisiin on selvitettävä, millä tavoin tutkittavien henkilöiden suostumus tutkimukseen hankitaan. Tutkijoiden tulee myös tietää, millaista tietoa tutkittaville voidaan antaa sekä riskit mitä voi sisältyä osallistumiseen. Tutkimukseen osallistuminen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. (Hirsjärvi ym. 2007, 23 - 25.) Haastateltavat valikoituivat opinnäytetyötämme varten omaan vapaaehtoisuuteen perustuen. Huomioimme eettisyyden kertomalla haasteltaville, mitä haastattelun aikana tulee tapahtumaan. Selvitimme myös haasteltaville, että tuhoamme nauhoitteet, heti kun opinnäytetyömme on hyväksytty. Kerroimme myös sen, että emme tule käyttämään nauhoitteita, kuin haastattelun purussa ja juuri tähän opinnäytetyöhön. Haastatteluun osallistuneet tulevat näin pysymään anonyymeinä. Opinnäytetyön tutkimuskysymysten ja vastausten kannalta oli merkityksetöntä tietää tai käyttää aineistossa haastateltavien ammattinimikkeitä. Näiden pois jättäminen lisäsi myös haastateltavien anonymiteetin suojaa. Haastateltavien toimipaikkoja ja tutkimuslupaa emme myöskään julkaisseet juuri edellä mainituista syistä.

Analysoinnin toteutimme niin, että molemmat haastatteluun osallistuneet henkilöt litteroivat sovitulla tavalla niin nopeasti kuin mahdollista haastattelun jälkeen aineiston sekä analysoivat saadut vastaukset ensin yksin ja sitten saatuja teemoja verrattiin toisiinsa. Näin saimme otetuksi luotettavuuden myös analysointi vaiheessa huomioon. Aineiston analyysi sekä tulosten kirjoittamisen yhteydessä jouduimme muutamaankertaan pohtimaan mitä tuloksista voi julkaista ja mitä jättää pois anonymiteettisuojaan vuoksi. Tämä aiheutti paljon keskustelua ja pohdintaa, mutta mielestämme tulosten osittainen julkaisemattomuus ei vaikuttanut oleellisesti opinnäytetyön kokonaistuloksiin.

4 TULOKSET

4.1 Yhteistyömuodot ja yhteistyötahot

Päivähoidon ja lastensuojelun välisessä yhteistyössä nousi esille erilaisia käytäntöjä, mutta käytetyin yhteistyömuoto oli palaverit. Erilaiset palaverit ovat käytössä lastensuojelun ja lasten vanhempien sekä moniammatillisen tiimin välisessä yhteistyössä.

Päivähoitohenkilöstön mukaan päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö voi alkaa eri toimijoiden tekemästä aloitteesta. Sosiaalityöntekijä voi olla yhteydessä päivähoitoyksikköön tiedustellessaan lapselle päivähoitopaikkaa avohuollon tukitoimeksi. Aloite voi lähteä myös esimerkiksi neuvolasta, jossa on herännyt huoli lapsen tai perheen tilanteesta. Aloitteen tekijänä voi olla päivähoito, lapsen vanhempi, lähisukulainen tai kuka tahansa yksityishenkilö. Lastensuojeluilmoituksen teko nähtiin yhteistyön alkamisessa oleellisena tekijänä, kun huoli herää. Lastensuojeluilmoituksen teosta ei synnytynyt sen enempää keskustelua haastattelutilanteissa.

Säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä kokoontuu alue -Varpu (varhainen puuttuminen), jonka tehtävänä on kehittää alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tämä yhteistyö on tarkoitettu päivähoidon johtajille ja perhepäivähoidon ohjaajille, erityislastentarhanopettajille, sosiaalityön- ja perhetyöntekijöille, neuvolan edustajille sekä lasten ja nuorten tukiyksikön ammattilaisille. Tässä palaverissa pohditaan sen hetkistä yhteistyön tilannetta ja sen kehittämistä. Eri osapuolet kertovat oman alueensa kuulumiset ja palaverissa tutustutaan toisiin sekä tehdään tutuksi omaa työtä muille osapuolille. Moniammatillinen Varpu-työryhmä kokoontuu pienemmällä kokoonpanolla ja tässä päivähoito on edustettuna jokaiselta päivähoidon alueelta yhdellä johtajalla. Mukana on myös sosiaalityöntekijöitä ja neuvolan edustusta eri alueilta. Varpu-työryhmän aloitteesta voi syntyä uusia työryhmiä, jotka keskittyvät kehittämään johonkin osa-alueelle tai ilmenneeseen ongelmaan ratkaisukeinoja. Alue-varpusta annetaan ehdotuksia ja palautetta isoon Varpuun.

Konsultaatioiden avulla haetaan neuvoja ja tukea sosiaalityöntekijöiltä erilaisissa tilanteissa. Yhteydenotto sosiaalityöntekijään tapahtuu puhelimitse tai sähköpostilla, jolloin heille jätetään viesti ja pyydetään ottamaan yhteyttä päivähoitoon.

Yhteistyötä tehdään myös tarvittaessa lasten ja nuorten tukiyksikön kanssa, josta löytyy moniammatillinen tiimi (psykologit, puheterapeutti, sosiaalityöntekijät), perhetyöntekijöiden, neuvolan terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa, leikkiterapeutin sekä mahdollisesti muiden terapeuttien kanssa tarpeen vaatiessa.

Haastateltavat nostivat esiin myös perhetyön puolelta yhteistyötahoksi perhetyön ohjaajat eli ”koutsit”. Heillä ei ollut tietoa kyseisten ammattilaisten virallisesta nimestä, mutta palavereissa heitä kutsuttiin ohjaajiksi. Ohjaajat toimivat perheissä arjen tukena.

Yksi haastateltavista mainitsi maahanmuuttaja perheet. Maahanmuuttaja perheiden kohdalla tulkin apu on tarpeen ja tällöin tulkki toimii yhtenä yhteistyön osapuolena. Yhdessä haastatteluryhmässä yksi haastateltavista kertoi yhteistyötä tehtävän myös joskus poliisin kanssa. Edellä mainituista aiheista ei syntynyt haastattelutilanteissa enempää keskustelua.

Koulun edustus (opettaja ja kuraattori) on myös palavereissa mukana, jos kyseessä on koulun aloittava lapsi. Ongelmaksi haastateltavat nostivat tässä yhteistyössä koulun taholta salassapitovelvollisuuden, jolloin koulun puolelta ei voida keskustella yksittäisten lasten ja perheiden asioista. Kuitenkin päivähoidosta päin voidaan tietoja antaa vanhempien luvalla kouluun.

Päivähoidon puolelta lapsen asioissa yhteistyöpalavereissa ovat mukana kasvatuskumppani, lapsen ryhmästä vastaava lastentarhanopettaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja sekä joissakin tapauksissa päivähoitoyksikön johtaja. Johtajan läsnäolo vaihteli sen mukaan, millainen käytäntö yksikössä oli. Mikäli lapsen ja perheen kanssa tehtävässä yhteistyössä oli ilmennyt vaikeutta, johtaja tuli mukaan palavereihin. Johtaja ei kuitenkaan ole mukana aina automaattisesti jokaisen lapsen ja perheen palavereissa. Kiertävä erityislastentarhanopettaja on pääsääntöisesti mukana, mutta ei kuitenkaan aina. Mikkelin päivähoidossa erityislastentarhanopettajat toimivat kiertävinä ja vain yhdessä yksikössä on oma erityislastentarhanopettaja. Kiertäviä erityislastentarhanopettajia on kaikkiaan viisi ja heidän toiminta-alueeseen kuuluu koko Mikkelin päivähoito (mm. Anttola, Haukivuori, Rahula jne.) mukaan lukien myös yksityiset päivähoiton yksiköt. Erityislastentarhanopettajien määrän nähtiin olevan vähäinen ja heidän määräänsä tulisi vastaajien mielestä lisätä.

Kun lapselle päädytään aloittamaan avohuollon tukitoimena päivähoito, laaditaan kirjallinen yhteistyösuunnitelma. Yhteistyölomakkeen avulla sovitaan tukitoimiin liittyvistä asioista ja työnjaosta niiden osapuolten kanssa, jotka ovat osallisina lapsen ja perheen tukemisessa. Lomakkeelle kirjataan avohuollon tukitoimenpiteen tarkoitus ja tavoitteet. Yhteistyölomake toimii apuna keskustelussa ja siihen kirjataan esimerkiksi

lapsen hoitoajat (monelta lapsi tuodaan päivähoitoon), lapsen perushoitoon ja kasvatukseen liittyviä asioita, mahdollisista tihennetyistä neuvola kontroleista, seuraavan palaverin ajankohta ja joissakin tapauksissa oletettu tukitoimien päättymisajankohta. Yhteistyölomaketta tarkistetaan tarpeen mukaan, useimmiten pari kertaa vuodessa, mutta useamminkin, jos perheen tilanteessa tapahtuu olennaisia muutoksia tai tukitoimiin on tarvetta tehdä muutosta. Lomakkeeseen kuuluu kakkososio, joka on seurantaan varten. Tällä tarkistusliitteellä arvioidaan tukitoimien onnistumista ja tällöin puhutaan seuranta- tai arviointipalaverin pidosta, kun arvioidaan tukitoimien onnistumista ja tarkistetaan yhteistyölomaketta. Seurantaan päivähoitossa lapsen tilanteesta tehdään päivittäin, mutta varsinaisia seurantapalavereita pidetään tarpeen mukaan, keskimäärin kolmen kuukauden välein. Seurantapalaveriin osallistuvat samat henkilöt ja osapuolet, kuin yhteistyösuunnitelman tekoon. Yhteistyölomake kulkee postin mukana asianosaisille, ei esimerkiksi sähköpostissa, tämä on osa salassapitovelvollisuutta.

Osa haastateltavista kertoi, että ennen moniammatillisia palavereita, vanhempien kanssa käydään oma palaveri, jossa on mukana kasvatuskumppani, vanhempi, lastentarhanopettaja ja ehkä kiertävä erityislastentarhanopettaja. Tällä kokoonpanolla puhutaan asiat ensin läpi ja vasta tämän jälkeen niitä pohditaan moniammatillisessa tiimissä. Epäselväksi jäi, toimitaanko jokaisessa yksikössä näin vai onko tällainen käytäntö päivähoitoyksikkökohtainen.

Perhetyön aloitelomakkeella päivähoiton henkilöstö voi tehdä aloitteen perhetyölle, jos he näkevät perheen tarvitsevan perhetyön palveluja. Aloitelomakkeen pohjalta perhetyöntekijä tai sosiaalityöntekijä on yhteydessä päivähoitoon, jolloin sovitaan yksityiskohdista.

Verkostopalavereissa kokoontuu perheen auttamiseen osallistuvat tahot, eri alan ammattilaiset. Verkostopalaverissa mietitään eri tahojen roolit tukitoimissa ja näissä palavereissa vanhemmat ovat harvemmin mukana. Osa päivähoiton henkilöstöstä koki, että heitä kutsutaan heikosti näihin verkostopalavereihin.

Mikkelin kaupungilla on laadittu ”Käsikirja varhaiseen tukeen”, joka antaa tietoa yhteistyötahoista huolen herättyä. Käsikirjan olemassa olosta mainitsi vain muutama haastateltavista.

Varpu-työryhmän kautta on luotu koulutuksellista kehittämistyötä, joka on parhaillaan menossa. Koulutukseen osallistuvat neuvolan, lasten ja nuorten tukiyksikön, lastensuojelun ja perhetyön työntekijöitä sekä päivähoidon henkilöstöä. Meille jäi epäselväksi ketkä kaikki tähän kehittämistyöhön ja koulutukseen osallistuvat päivähoidon henkilöstöstä. Näissä tapaamisissa käydään mm. yhteistyökuvioita läpi jonkun case tapauksen avulla. Haastateltavien mielestä tämän kehittämistyö on hidasta ja aikaa vievää, silti se nähtiin tärkeäksi. Toisaalta taas nähtiin, että tällaisen koulutuksen anti kaatuu lopulta käytännön tasolla resurssipulaan, kun todellisissa asiakastilanteissa ei ole riittävästi ihmisiä tekemässä tarvittavia asioita.

Kysyessämme haastattelussa oliko kaupungilla päivähoidon puolella nimetty omaa perhetyöntekijää, suurin osa vastaajista oli epätietoisia asiasta. Päivähoidon omalle perhetyöntekijälle nähtiin olevan tarvetta. Tällainen henkilö voisi esimerkiksi toteuttaa yhdessä kasvatuskumppanin kanssa vierailut lapsen kotiin.

”En ole ainakaan kuullut, et olis ihan päivähoidon perhetyöntekijä.”
(R5)

”Ei oo päivähoidolla omaa. Onkohan tää väärä vastaus?” (R1)

Yhteistyö päättyy päivähoidon ja lastensuojelun välillä, kun tukitoimet lopetetaan niiden tullessa tarpeettomaksi tai kun lapsi siirtyy kouluun tai muuttaa toiselle paikkakunnalle. Joskus päivähoito avoimuusmallisena tukitoimena ei riitä ja tällöin joudutaan tekemään huostaanotto, jolloin yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä saattaa loppua. Näissä tilanteissa yhteistyö voi myös jatkua, jos lapsi tarvitsee edelleen hoitopaikkaa. Tukitoimien lopettamisesta päätetään yhdessä sosiaalityöntekijän, vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Esimerkiksi päivähoito ei voi vanhempien kanssa tehdä keskenään päätöstä tukitoimien lopettamisesta. Eräällä haastateltavalla oli kuitenkin kokemus siitä, että perhetyöntekijä oli ollut tekemässä yksin arvion tukitoimien lopettamisesta. Mikäli lapsi jatkaa päivähoidossa vielä tukitoimien loputtua, päivähoito seuraa normaalisti lapsen kasvua ja kehitystä. Osa haastateltavista kertoi lasten seurannan olevan päivähoidon osalta hiukan tiiviimpää tukitoimien loputtua, jos lapsi jää päivähoitoon vielä tukitoimien loputtua. Joissakin tapauksissa sosiaalityöntekijä oli tukitoimien loputtua kysellyt vielä lapsen ja perheen vointia päivähoidosta.

TAULUKKO 1. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyömuodot ja yhteistyötahot

Millaista yhteistyötä päivähoito tekee lastensuojelun kanssa?	
Yhteistyömuodot	Yhteistyötahot
Aloituspalaveri	Perhe (lapsi, vanhemmat, isovanhemmat, muut tärkeät ihmiset perheelle)
Seurantapalaveri, arviointipalaveri	Perhetyöntekijä
Yhteistyöpalaveri	Sosiaalityöntekijä
Verkostopalaveri	Terapeutit (mm. puhe- ja leikkiterapeutti)
Kuntoutussuunnitelmapalaveri	Neuvola (terveydenhoitaja ja lääkäri)
Tiimipalaveri	Koulutoimi (opettaja, kuraattori)
Siirtopalaveri	Tulkki
Lastensuojeluilmoitus	Perhetyön ohjaajat (”goutsit”)
Iso Varpu	Lasten ja nuorten tukiyksikkö (psykologi, puheterapeutti, sosiaalityöntekijä)
Alue -Varpu	Poliisi
Konsultaatiot (puhelimella ja sähköpostilla)	Päivähoidon väki (kiertävä erityislastentarhanopettaja, johtaja, kasvatuskumppani, lastentarhanopettaja)
Yhteistyölomake	Moniammatillinen tiimi
Perhetyön aloitelomake	
Kehittämistyö	

4.2 Yhteistyön toimivuus

Kaikkien haastateltavien mielestä päivähoito ja lastensuojelun välisessä yhteistyön toimivuudessa on jonkinlaisia ongelmia ja puutteita. Osa haastateltavista kertoi, ettei yhteistyötä ollut lainkaan tai se toimi erittäin huonosti, toiset nostivat esille lähinnä sosiaalityöntekijöiden vähäisen määrän yhteistyötä haittaavaksi tekijäksi. Haastateltavat nostivat esille tilanteita, joissa lapsi oli päivähoitossa tukitoimenpiteenä, mutta yhteistyötä lastensuojelun kanssa ei ollut lainkaan päivähoito yrityksistä huolimatta.

”Tällä hetkellä ei toimi hyvin, ei yksikään asia toimi hyvin.” (R5)

Suurin osa haastateltavista kertoi yhteistyön toimineen huomattavasti paremmin vuosia aiemmin. He pohtivat ”vanhaa hyvää aikaa” yhteistyön hyvästä toimivuudesta, joka sijoittui heidän arvioidensa mukaan 1990-luvun loppupuolelta vuoteen 2007. Noina vuosina haastateltavat näkivät, että yhteistyö oli ollut enemmän ennaltaehkäisevää. Silloin pidettiin päivähoito, sosiaalityön ja neuvolan kanssa säännöllisiä yhteisiä palaveriteita ilman erillisiä lastensuojelun tapauksia tai asiakkuuksia. Tuolloin myös tietojen vaihto päivähoito ja perhetyöntekijöiden kanssa saattoi olla lähes päivittäistä. Nykyisin yhtä tiivistä yhteistyötä ei ole.

Selkeän toimintamallin nähtiin puuttuvan kokonaan päivähoidon ja lastensuojelun väliltä. Päivähoidon puolella ei ole selkeää kuvaa siitä, kuinka lastensuojelun prosessi etenee eri lasten ja perheiden tapauksissa ja mitä kaikkea tämän prosessin aikana tapahtuu. Haastateltavien mukaan toimintamallit lastensuojelussa olivat erilaisia eri perheiden tapauksissa, vaikka kyseessä olisikin sama päivähoidon alue ja yksikkö. Yhteistyöpalavereiden pidosta ja koollekutsujasta on erilaisia käytäntöjä. Yhteistyöpalavereiden koollekutsujana saattoi olla niin sosiaalityöntekijä, päivähoidon johtaja tai kiertävä erityislastentarhanopettaja. Käytännöt vaihtelivat yksiköstä riippuen, mutta mitään selkeää sopimusta koollekutsujasta ei ollut tehty. Joissakin yksiköissä kiertävät erityislastentarhanopettajat nähtiin olevan yhdyshenkilö moniammatillisessa yhteistyössä. Osalla haastateltavista oli epäselvyyttä siitä millaista työtä perhetyöntekijät tekevät perheissä.

Yhteistyön toimivuutta haittaavana tekijänä koettiin sosiaalityöntekijöiden tiheä vaihtuvuus ja heidän vähäinen määränsä sekä heidän jatkuva kiire. Sosiaalityöntekijän jäätyä pois tehtävästään, lapsen ja perheen asiat jäävät odottamaan seuraavan sosiaalityöntekijän käsittelyä ja tähän voi mennä paljon aikaa. Haastateltavat nostivat esille myös ongelman lasten ja perheiden asioiden hoidossa, kun sosiaalityöntekijä jää pois työtehtävistä, eikä tilalle saada heti uutta sosiaalityöntekijää. Resurssipula aiheuttaa tällöin sen, että perheiden asiat jäävät odottamaan tulevaa sosiaalityöntekijää, sillä kaikki kiireelliset tapaukset menevät ohi muiden asiakkaiden. Haastateltavat kertoivat sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden vaikuttavan myös vanhempiin ja heidän luottamuksellisen yhteistyösuhteen rakentumiseen heikentäen sitä.

Haastateltavat pohtivat kulkeeko tieto sosiaalityön puolella työntekijältä toiselle, erityisesti silloin, kun uusi sosiaalityöntekijä aloittaa virassa. Osassa päivähoiton alueista ei ollut nimetty ns. omaa sosiaalityöntekijää, joka vaikeutti myös yhteistyötä. Kun ei tiedetä eikä tunneta oma alueen sosiaalityöntekijää, ei ollut tarkkaa tietoa kehen ottaa yhteyttä tilanteen sitä vaatiessa. Sosiaalityöntekijöiden läsnäoloa eri palavereissa pidettiin tärkeänä ja erityisesti silloin, jos lapsen ja perheen tapauksessa jouduttiin miettimään erilaisia kuljetus- tai tukihenkilöitä/ -perheitä, sillä näihin tukitoimiin liittyy kustannusseikkoja. Perhetyöntekijän tai ohjaajan edustaessa koko lastensuojelua, päätöksenteko saattoi vaikeutua tai tietoa tietyistä palveluista ei saatu, sillä tietyistä asioista päätöksen teko oli mahdollista vain sosiaalityöntekijöille. Perhetyöntekijän tai ohjaajan edustaessa lastensuojelua, he joutuvat kysymään ja varmistamaan asioita

sosiaalityöntekijöiltä. Sosiaalityöntekijän läsnä ollessa monia asioita saataisi sovittua jo itse palaverin aikana.

Haastateltavilla ei ollut aina tietoa siitä, mitä ja millaisia toimenpiteitä sekä tukitoimia sosiaali- ja perhetyö tarjosi perheille. Haastateltavat pitivät tärkeänä vanhempien hyvinvoinnin ja voimaantumisen, koska se heijastuu myös lapseen. Selkeyttä haluttaisiin siihen, kuka ja miten tuetaan vanhemmuutta, sillä toisinaan haastateltavat kokivat vanhemmuuden tukemisen kaatuvan liian paljon päivähoidon tehtäväksi. Haastateltavien mielestä päivähoidon roolina painottui enemmän lasten kautta annettu tuki perheille, kun taas sosiaalityön nähtiin enemmän olevan vanhempien kanssa tehtävää työtä. Päivähoidossa nähtiin tärkeänä molempien osapuolten vanhemmuuden tukeminen ja eväiden anto arkeen. Eräs haastateltavista totesi, että näissä tilanteissa olisi juuri tarvetta päivähoidon omalle perhetyöntekijälle. Tärkeäksi nähtiin myös se, että perhetyön rooli olisi selkeä ja yhteistyö toimisi päivähoidon kanssa, jotta vältetään ohjaamasta ja neuvomasta vanhempia eritavoin perhetyössä ja päivähoidossa. Yhteistyölomakkeeseen kirjataan juuri tällaisia tehtäviä ja rooleja, mutta ongelmaksi koettiin ne tilanteet, joissa tätä yhteistyölomaketta ei ole lainkaan tehty.

Haastateltavien mielestä yhteistyölomakkeen täytöstä on vastuussa sosiaalityöntekijä, mutta lomakkeen täytöstä oli vastaajien mukaan tapauskohtaisia eroja, toisinaan sitä ei tehty lainkaan, vaikka alun perin on määritelty niin, että se tehdään kaikista lapsista, jotka aloittavat päivähoidon lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä. Lomake on kehitetty lastensuojelun toimesta ja siinä on puutteita. Lomakkeen käytöstä oli epäselvyyttä, sillä päivähoidossa ei oltu täysin perillä milloin lomake täytetään ja milloin ei. Eroja oli myös siinä, tehdäänkö tämä yhteistyölomake lapsikohtaisesti vai perhekohtaisesti, jos perheessä oli useampi lapsi. Yleisohje on kuitenkin annettu, että yhteistyölomake täytetään, kun lapsi aloittaa päivähoidon avohuollon tukitoimena, mutta silti lomaketta ei aina näissä tapauksissa tehty. Lomakkeen käytöstä kaivattiin selkeää ja yhtenäistä ohjetta. Haastateltavat totesivat myös, että palaverien alussa sosiaalityöntekijän tulisi tehdä kaikille osapuolille selväksi, erityisesti vanhemmille, miksi yhteistyölomake tehdään.

Pieni osa haastateltavista kertoi, etteivät he tulleet riittävän kuulluksi yhteistyössä. Tämä korostui erityisesti silloin, kun yhteydenottoihin sosiaalitoimessa ei vastattu, vaikka yhteydenottoja olisi tehty useita. Vajaa puolet haastateltavista taas kertoi, että

sosiaalityöntekijöihin saa aina yhteyden, mutta toisinaan yhteyden saaminen on tiukemmassa. Konsultaatio avussa on haastateltavien mukaan myös eroja: toiset saivat konsultaatio apua aina sitä tarvitessa, hiukan ehkä viiveellä ja toiset kokivat, ettei sitä saanut lainkaan. Suureksi ongelmaksi nähtiin kuitenkin se, ettei sosiaalityöntekijöitä saanut kiinni puhelimitse tai sähköpostitse tarvittaessa, eivätkä he vastanneet soittopyyntöihin. Haastateltavien mielestä konsultaatio toimi huomattavasti paremmin useita vuosia aiemmin, nykyisin ei juuri lainkaan. Nopeat konsultaatiot sosiaalityöntekijään nähtiin erittäin tärkeäksi. Osa haastateltavista näki myös, ettei päivähoiton huolta ja huomiota vanhempien pahoinvoinnista arvostettu riittävästi.

Haastateltavat kertoivat myös, että heille ei anneta riittävästi tietoa lapsen ja perheen tilanteesta. Päivähoidossa ei oltu aina tietoisia esimerkiksi siitä, että lapsi on päivähoitossa avohuollon tukitoimenpiteenä. Tieto avohuollon tukitoimesta saattoi tulla päivähoitoon jotakin epävirallista kautta. Perhetyöntekijän käynneistä kotona ei aina kerrottu päivähoitolle, vaikka se nähtiin tärkeäksi tiedoksi päivähoitolle lapsen kannalta.

”No välillä on semmonen olo, ettei meitä muisteta niiku.” (R5)

Suurin osa haastateltavista piti salassapitovelvollisuutta ongelmana. Heidän mielestä salassapitovelvollisuus koski kaikkia viranomaisia, eikä sen tulisi olla ongelma, mutta heidän mielestään sosiaalityöntekijät menevät usein salassapitovelvollisuuden taakse ja eivät kerro asioita päivähoitolle, joista heidän kuitenkin tulisi tietää lapsen edun vuoksi. Haastateltavien mielestä perhetyöntekijöiltä ja ohjaajilta tietoa saatiin helpommin, kuin sosiaalityöntekijöiltä. Lapsen reaktioissa ja puheissa voi ilmetä seikoja, jotka päivähoitossa huomataan. Jos lapsen ja perheen tilanteesta ei ollut saatu taustatietoja, lapsen käytös aiheuttaa ihmettelyä päivähoitossa. Tieto perheen asioista auttaisi lapsen oireilun ymmärtämisessä sekä hänen tukemisessa päivähoiton aikana. Päivähoidossa on tärkeää tietää lapsen ns. selviytymisstrategia, jotta lasta ei lähdetä heti ohjamaan liian voimakkaasti ja pystytään löytämään ne tärkeimmät tuen kohteet lapsen sen hetkisestä elämästä.

”Ne kodin ongelmat vois jollakin tasolla kertoo meile, eikä tarvii mitää yksityiskohtia kertookkaa. Mut tämmöstä ja tämmöstä ongelmaa, ni myökii osataa siinä lapsessa huomioda tää.” (R2)

”Se on joskus jopa vähä ärsyttävää, kun ei oikein tiedä niinku sitä, että mikä tää juttu niin ku ihan pohjimmiltaan täs on. Mut meidän täytyy luottaa et se, he ovat ammattilaisia ja meidän ei tarviikkaan tietää.” (R5)

”Ja ehkä jos sillä lapsella menee tosi hyvin päivähoidossa ja hän ei millään tavalla oireile, nii eihän meidän oikeestaan tarviikkaan tietää.” (R5)

Eräs haastateltavista totesi, ettei salassapitovelvollisuus ole ongelma, kun tietoja annetaan vanhempien luvalla ja läsnä ollessa. Hänen mukaansa palaverien pitäminen on turhaa, jos vanhemmat eivät ole mukana niissä. Hyväksi on havaittu tapaukset, jossa sosiaalityöntekijä kysyy palaverissa vanhemmilta syytä palaverin pitoon ja pyytää kertomaan sen läsnäolijoille. Tällöin vanhemmat kertovat itse palaverin pidon perusteet ja salassapitovelvollisuudesta ei muodostu ongelmaa.

”Minkä perhe on antanu, sitä tietoa käytetään hyväksi. Ja se kasvatuskumppanuus lähtee siitä, et niillä asioilla pelataan, jotka vanhemmat tuo siihen tilaisuuteen.” (R1)

Lapsen etu nähtiin jäävän toteutumatta useasti juuri sen vuoksi, että salassapitovelvollisuus esti asioiden kertomisen.

”Mutta kun lapsellakin on kysymyksiä ja lapsetkin on ihan hukassa ja me ei voida millään tavalla auttaa, eikä antaa vastauksia, kun kukaan ei kerro meille.” (R3)

Salassapitovelvollisuus huomioidaan päivähoidossa säilyttämällä avohuollon tukitoimenpiteisiin liittyvät kirjalliset dokumentit lukollisessa kaapissa. Ne eivät ole kuin asianosaisten käytettävissä ja esimerkiksi opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta niitä lukea.

Aina vanhemmat eivät kuitenkaan syystä tai toisesta olleet palaverissa mukana, vaikka heidät pääsääntöisesti kutsutaan kaikkiin palavereihin. Tällöin vanhempia informoidaan ennen palaveria ja kysytään lupaa keskustella perheen asioista läsnäolijoi-

den kesken. Avoimuus yhteistyössä lapsen ja perheen asioista koettiin nopeuttavan tukitoimia ja asioiden etenemistä. Avoin ja luottamuksellinen yhteistyö koettiin erittäin tärkeänä asiana. Yhteistyölomakkeen yhtenä tarkoituksena nähtiin juuri luottamuksellisen suhteen luominen vanhempiin. Lomakkeen käyttö selkeyttää myös vanhempien tietoisuutta perheen tilanteesta päivähoitossa. Vanhemmille ei jää arvailujen varaan mitä päivähoidolle on kerrottu ja mitä ei, kun asiat on kirjattu yhteistyölomakkeeseen, josta ne ovat asianosaisten luettavissa.

Joskus lapsen vanhemmat voivat kieltää lapsen ja perheen tietojen antamisen eteenpäin eri yhteistyötahoille. Näissä tapauksissa vanhempien kanssa keskustellaan ja pyritään rakentamaan yhteistyötä ja usein vanhemmat suostuvat keskustelujen jälkeen yhteistyöhön sekä tietojen luovuttamiseen. Haastateltavat tiesivät lain määrittelemästä velvollisuudesta antaa tietoja sosiaalityöntekijöille, heidän niitä pyytäessä.

Tiedon saannin lisäksi haastateltavat nostivat esille tiedon nopean kulun. Perheen tilanteessa tapahtuneet muutokset ovat tärkeää tietoa päivähoidolle, mutta niiden viivästynyt saaminen päivähoidolle ei tue lasta, eikä perhettä riittävästi. Haastateltaville on tullut vastaan tilanteita, joissa lasta päivähoitosta tulee hakemaan aivan vieras henkilö ja asiaa selvitellessä käy ilmi, että hakija on esimerkiksi perhetyöntekijä. Perhetyöntekijöitäkään ei kaikkia tunnettu kasvoilta ja heidän vaihtuvuutensa koettiin olevan myös suhteellisen runsasta. Näissä tilanteissa päivähoiton työntekijät joutuivat itse hakemaan aktiivisesti tietoa perheen tilanteesta.

Yksi haastateltavista pohti perheen tukitoimien saatavuutta, tilanteessa jossa perheen lapset ovat jo päivähoitossa, eikä heillä ole asiakkuutta lastensuojeluun. Kuinka näille perheille saadaan turvattua pieniä tukitoimia, ilman lastensuojelun asiakkuutta tilanteissa, joissa vanhemmat hyötyisivät pienistä tukitoimista. Tällainen tuki voisi olla esimerkiksi tukihenkilö, joka viettäisi aikaa lasten kanssa.

Haastateltavat pohtivat sitä, onko yhteistyön onnistumisessa / epäonnistumisessa kyse myös henkilöitymisestä. Yhteistyön nähtiin onnistuvan toisten kanssa paremmin ja toisten kanssa heikommin. Joidenkin mielestä sosiaalitoimen ammattilaiset toimivat eritavoin samankaltaisissa tilanteissa. Haastateltavat pohtivat oliko sosiaalityöntekijöillä ns. vapaat kädet toimia eri tilanteissa. Haastateltavat totesivat, että päivähoitohenkilöstönä heitä kaikkia sitovat yhteiset toimintatavat.

”Miusta tuntuu, et se on vähän villiä sielä toisella puolella niin sanotust. Niitä on ilmeisesti aika paljon. Itse saavat päättää kuinka he toimivat.”
(R3)

Haastateltavat pohtivat sosiaalityöntekijöiden aikaisempia työkokemuksia, työympäristöjä sekä -yhteisöjen merkitystä nykyiseen työhön ja sitä kuinka nämä heijastuvat heidän työskentelyynsä sekä huolen käsittelyyn? Osa uusista sosiaalityöntekijöistä nähtiin olevan valmiimpia aloittaessaan työnsä ja he omaksuivat nopeammin yhteistyön päivähoidon kanssa. Päivähoidossa huolta herättävät asiat eivät välttämättä huolestuta sosiaalityöntekijää ja nämä näkemyserot vaikeuttavat onnistunutta yhteistyötä. Sosiaalityöntekijä voi nähdä huolen olevan turhaa, kun taas vastavuoroisesti päivähoitossa ollaan liikkeellä huolen osalta myöhässä. Joissakin tapauksissa asetelmat voivat olla juuri päinvastaiset.

”Meidän huoli herää ehkä heidän mielestään liian aikaisin tai sitten toisen mielestä liian myöhään.” (R1)

Yksi haastateltavista harmitteli sitä, että perheen asioihin puuttuminen tai tukitoimien saaminen vei aikaa. Erilaisten lomakkeiden täyttäminen ja niiden eteenpäin vieminen hidasti sitä entisestään. Tällöin perheet eivät saaneet tarvitsemaansa apua heti silloin, kun he sitä eniten tarvitsisivat.

Suurin osa haastateltavista totesi toimivaksi yhteistyömuodoksi Varpu-työryhmät ja alue -Varput. Puutteina näissäkin tapaamisissa kuitenkin oli ajoittainen sosiaalityöntekijöiden läsnäolon puute. Osa puolestaan kertoi parhaiten yhteistyössä toimivaksi lapsen siirrot toiseen yksikköön ja siihen liittyvät siirtopalaverit, joissa vaihdetaan tietoja siirrettävästä lapsesta. Osa haastateltavista totesi yhteistyön perhetyöntekijöiden kanssa onnistuneeksi.

Yhteistyön vajavaisista resursseista huolimatta kuitenkin todettiin, että sosiaalityöntekijät kuuntelevat ja arvostavat päivähoiton työntekijän mielipidettä sekä heidän työtään. Haastateltavien mielestä päivähoitoa palveluna lapselle ja perheille arvostetaan.

”Et kyllä sieltä koko ajan tulee sellaista, et koetaan miten tärkeä tämä on tämä systeemi, että päiväkodit toimivat lastensuojelun avohuollon tukitoimen toimijoina” (R5)

”Mä oon osa sitä tiimiä ja mun mielipiteitä ja asioita kuunnellaan.”
(R1)

TAULUKKO 2. Yhteistyön toimivuus lastensuojelun välillä päivähoiton henkilöstön mielestä

Kuinka yhteistyö toimii päivähoiton ja lastensuojelun välillä päivähoiton henkilöstön mielestä?	
Toimii hyvin	Ongelmia / puutteita
Siirtopalaverit	Sosiaali- ja perhetyöntekijöiden vaihtuvuus
Sosiaalityöntekijöihin saa yhteyden tarvittaessa	Sosiaali- ja perhetyöntekijöiden sekä kiertävien erityislastentarhanopettajien vähyys
Keskinäinen työn arvostus	Sosiaalityöntekijöiden heikko tavoitettavuus
Varpu ryhmät	Ei tunneta toisiaan
Konsultaation saaminen tarvittaessa	Yhteistyölomakkeen käytössä puutteita
Sosiaalityöntekijän esittämät kysymykset palaverin syystä vanhemmille	Päivähoiton tietämättömyys avohuollon tukitoimesta, lastensuojelun asiakkuudesta tai perhetyöstä
Yhteistyö perhetyöntekijöiden kanssa	Epätietoisuus päivähoitossa lastensuojeluprosessin etenemisestä
Päivähoitohenkilöstön arvostus ja kuunteleminen	Epätietoisuus perhetyöntekijöiden roolista, antamasta tuesta ja ohjauksesta perheissä
Päivähoiton arvostus omana palveluna	Selkeän toimintamallin puuttuminen lastensuojelun ja päivähoiton väliltä
	Sosiaalityöntekijöiden jatkuva kiire
	Yhteistyön puuttuminen kokonaan
	Oman alueen sosiaalityöntekijän puuttuminen
	Sosiaalityöntekijöiden läsnäolon puute palavereissa
	Vanhemmuuden tukeminen liikaa päivähoiton vastuulla
	Päivähoitohenkilöstön puutteellinen kuulluksi tuleminen
	Puutteellinen tiedon saanti perheiden tilanteesta ja ongelmista
	Lastensuojelun työntekijöiden salassapitovollisuus
	Lapsen edun toteutumattomuus
	Hidas tiedon kulku
	Näkemyserot asioista
	Erialaisten lomakkeiden täyttö ja siirtely paikasta toiseen hidasta

4.3 Kehittämiskohteet

Päällimmäiseksi kehittämiskohteeksi kaikki vastaajat nostivat sosiaalityöntekijöiden määrän lisäämisen. Haastateltavat totesivat, että myös perhetyöntekijöitä voisi olla enemmän. He näkivät, että sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus ja vähäisyys sekä heidän liiallinen asiakasmäärä vaikeutti tai jopa esti yhteistyön sujumuuden. Oma pysyvä sosiaalityöntekijä alueesta riippumatta koettiin yhteistyötä parantavaksi tekijäksi. Tällöin voitaisiin tutustua ja pystyttäisiin luomaan suhde, jossa saataisiin toimintatavat yhteiseksi sekä suhde puolin ja toisin tukevaksi. Sosiaalityöntekijän pätevyyttä korostettiin yhteistyössä ja pätevien sosiaalityöntekijöiden rekrytoimista kannatettiin. Osa vastaajista pohti sosiaalityöntekijöiden palkkatasoa ja ehdottivatkin sosiaalityöntekijöiden palkkojen korottamista.

”Et enemmän vain rekrytoimaan Mikkelissä, et mistä tahansa päteviä sosiaalityöntekijöitä”(R4)

Ihanteeksi kuvattiin tilanne, jossa päivähoitossa uuden toimintakauden alkaessa syksyllä, sosiaalityöntekijä ja päivähoito yhdessä kokoontuisivat neuvotteluun, jossa tutustuttaisiin ja keskusteltaisiin asioista yleisellä tasolla.

Sosiaalityöntekijöiden toivottiin vastaavan edes yhteydenottoihin. Heidän neuvoja ja tukeansa tarvitaan. Avoimuuden ja luottamuksellisen yhteistyön lisäämistä toivottiin ja sen koettiin hyödyttävän koko perhettä.

”Kaikki istuu kuitenkin perheen ja lapsen parhaaksi sielä, ni sit on jotekii korni olo, et ku vaistoo, et nyt on asia tässä mistä miä en niin kuttii.”(R3)

Osa vastaajista totesi, että sosiaalityöntekijöiden toimenkuvaa ja työtapaa tulisi tehdä heille tutuksi. Tämä voisi tapahtua keskustelun kautta sosiaalityöntekijöiden kanssa, jossa sovittaisi yhteisistä pelisäännöistä. Päivähoidon puolella ei oltu selvillä siitä, oliko sosiaalityöntekijöillä joku toimintamalli, jonka mukaan he työskentelevät. Yhdessä voitaisiin pohtia yhteisiä toimintamalleja.

Yhteistyölomakkeen käytöstä toivottiin selkeää ohjeistusta, jota myös noudatettaisiin. Nyt ei oltu selvillä aina siitä, missä tilanteissa lomake täytetään ja toisinaan se jäi kokonaan täyttämättä.

TAULUKKO 3. Yhteistyön kehittämiskohteet

Millaisia kehittämiskohteita yhteistyössä ilmenee?
Pätevien sosiaalityöntekijöiden määrän lisääminen
Perhetyöntekijöiden määrän lisääminen
Sosiaalityöntekijöiden toimenkuvat ja työtavat tutuiksi päivähoidolle
Yhteiset pelisäännöt päivähoidon ja lastensuojelun välille
Oma / pysyvä sosiaalityöntekijä päivähoidolle ja omalle päivähoidon alueelle
Yhteistyölomakkeen käytön selkeä ohjeistus ja lomakkeen käytön lisääminen
Sosiaalityöntekijöiden vastaaminen yhteydenottoihin
Avoimuuden ja luottamuksen lisääminen yhteistyössä
Tutustuminen ja toimivan suhteen luominen
Sosiaalityöntekijöiden palkkatason nostaminen
Neuvottelut sosiaalitoimen kanssa ennen uuden toimintakauden alkua

5 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millaista yhteistyötä päivähoito tekee lastensuojelun kanssa, kuinka yhteistyö toimii päivähoidon ja lastensuojelun välillä päivähoidon henkilöstön mielestä sekä millaisia kehittämiskohteita yhteistyössä ilmenee. Onnistuimme saamaan selkeät vastaukset haastateltavilta tutkimustehtävissä määrittelmiimme kysymyksiin. Tutkimuskysymyksiin haettiin vastaukset ryhmähaastatteluja tekemällä. Olennaisimmat löydöt opinnäytetyössä olivat päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyömuodot, joissa korostuivat erilaisten palaverien pito päivähoidon ja lastensuojelun välillä. Yhteistyöosapuolista korostuivat moniammatillinen henkilöstö, mutta lastensuojelussa pääosassa olivat sosiaalityöntekijät ja perhetyöntekijät. Päivähoidon ja lastensuojelun välisen yhteistyön toimivuudesta korostuivat erilaiset heikkoudet ja ongelmat. Joitakin yksittäisiä positiivisia asioita myös nähtiin yhteistyössä. Kehittämisehdotuksiksi päivähoidon henkilöstö nosti juuri samoja asioita, jotka näyttäytyivät yhteistyön heikkouksina ja ongelmina. Opinnäytetyön tulokset noudattivat paljon samoja näkemyksiä, joita aikaisemmat tutkimukset ovat antaneet. Opinnäytetyön myötä saadut tulokset eivät valtakunnan tasolla ole uusia, mutta Mikkelin näkökulmasta ovat, koska aiempaa tutkimusta kaupungissa ei ole vastaavasta aiheesta tai näkökulmasta tehty.

Opinnäytetyön teossa olisimme voineet joiltakin osin toimia toisin, vaikka merkitys ei saamiimme tuloksiin olisi todennäköisesti vaikuttanut. Haastattelutilojen valinnasta olisimme voineet ohjeistaa haastattelupaikkoja etukäteen, mitä emme kuitenkaan tehneet. Haastattelutilanteissa etukäteisohjeistuksen tekemättömyys näkyi seuraavasti: ulkopuolisten henkilöiden haastattelutilanteen keskeyttämistä, haastateltavien myöhästymisiä ja puhelimien käyttöä sekä haastattelutilan vieressä tapahtuvaa toimintaa, joka oli suhteellisen äänekkästä. Näiltä ongelmilta olisi voitu ehkä välttyä ennakkoon tehdyllä tarkalla ohjeistuksella. Toisaalta, nämä edellä mainitut seikat eivät merkittävästi vaikuttaneet haastatteluemme tekoon tai tuloksiin.

Haastattelutilanteiden tunnelmat vaihtelivat paljon. Pääasiassa haastattelut etenivät luontevasti ja haastateltavat olivat oma-aloitteisia ja aineistoa kertyi määrällisesti paljon. Osan haastateltavien aikataulut oli eri mitä olimme itse suunnitelleet. Olimme etukäteen ohjeistaneet haastattelutilanteiden kestävän 1–1.5 tuntia, mutta tämä ei toteutunut jokaisen haastateltavan kohdalla. Haastattelut kokonaisuudessaan sujuivat onnistuneesti. Haastattelurungon huolellisemmalla laatimisella olisimme ehkä saaneet syvällisempää tietoa. Toisaalta taas haastattelutilanteissa tarkentavat kysymykset mahdollistivat tarkan ja tarvittavan tiedon saannin. Ryhmähaastattelutilanteet tarjosivat hyvät olosuhteet monipuolisille ja erilaisille näkemyksille. Yksilöhaastatteluissa emme olisi mielestämme yltäneet yhtä hyviin tuloksiin, joten tutkimusmenetelmän valinta oli erittäin onnistunut.

Isoin ongelma ryhmähaastattelun purkamisessa eli litteroinnissa oli haastateltavien yhtäaikainen kommentoiminen sekä se, että usein oli hankala päätellä kuka henkilö juuri oli äänessä. Videohaastattelu olisi osaltaan auttanut tässä ongelmassa. Olisimme voineet myös ohjeistaa haastateltavia etukäteen kertomaan esimerkiksi nimensä aina ennen omaa puheenvuoroaan. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 63) mukaan ryhmähaastattelun ongelmana on monesti se, että on vaikea päätellä kuka on milloinkin äänessä. Heidän mukaansa videotallenteesta tai tietokoneavusteisesta analysointiohjelmasta voisi olla suuri apu aineiston purussa ja analysointivaiheessa.

Olimme yllättyneitä osan vastaajien vähäisistä kokemuksista yhteistyöstä lastensuojelun kanssa sekä päivähoitoyksiköiden vähäisestä lastensuojeluilmoitusten teosta. Jäimme pohtimaan lastensuojeluilmoitusten tekoa päivähoidossa: Onko ilmoitusten

tekoon saatu riittävästi koulutusta, onko siihen liian suuri kynnys vai liittyykö lastensuojeluilmoituksen tekoon jotakin muuta sitä estäviä tai viivyttäviä tekijöitä päivähoitossa?

Ilmeni, että saamamme vastaukset tukivat aikaisemmin saatuja tutkimustuloksia. Havaitimme, että saamissamme tuloksissa nousi esiin samoja asioita mitä aikaisimmissa tutkimustuloksissa. Opinnäytetyömme tulosten mukaan toisen työnkuvan tunteminen helpottaisi yhteistyötä ja myös avoimuus nähtiin tärkeäksi yhteistyön sujumisessa. Kainulaisen (2007, 56, 65) tutkimuksessa todettiin toisen työnkuvan vajavaisen tuntemisen vaikeuttavan yhteistyötä, lisäksi nähtiin tärkeänä avoimuus yhteistyön onnistumisessa.

Haastatteluissa todettiin tiedon saannin vaikeutuvan, kun työntekijöitä ei tunneta kasvoilta ja työntekijöiden vaihtuvuus loi myös uusia haasteita yhteistyöhön. Myös Kamisen ja Pakkalan (2007, 90, 92, 94) tuloksissa nousi esille tiedonpuutteen ja tiedon huono kulku yhteistyössä sekä sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus. Opinnäytetyössämme haastateltavat kokivat positiivisena asiana sosiaalityöntekijöiden ulkonäöltä tuntemisen, kun tietoja vaihdetaan.

Haastattelujen pohjalta selvisi, että Mikkelin päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyön toimivuudesta se, että mitä enemmän päivähoito oli ollut tekemisissä lastensuojelun kanssa, sitä paremmin yhteistyö sujui. Yhteistyön sujuvuus parani, kun sitä tehtiin useammin ja yhteistyöosapuolet tulivat tutuksi. Haastatteluissa nousi esille se, miten yhteistyö päivähoiton ja lastensuojelun välillä oli aikaisempina vuosina toiminut paremmin kuin nykyään. Aiempina vuosina sosiaalityöntekijät olivat tuttuja ja pysyvämpiä. Tämä herätti pohtimaan syitä sosiaalityöntekijöiden ja perhetyöntekijöiden vaihtuvuudesta. Valmistuuko päteviä sosiaalityöntekijöitä riittävästi? Onko palkkaus riittävä suhteessa vaatimaan työhön? Mitkä muut tekijät mahdollisesti vaikuttavat vaihtuvuuteen? Suomessa tällä hetkellä tunnutaan painivan samojen ongelmien kanssa riippumatta paikkakunnan koosta. Voisikohan tässä olla syynä sosiaalityöntekijöiden koulutuspaikkojen vähäisyys vai työkuvan ja palkan epäsuhta? Toivottavasti tulevaisuudessa löydetään väylä, jonka avulla on mahdollista saada tarpeeksi päteviä sosiaalityöntekijöitä moniammatilliseen yhteistyöhön.

Kehittämistarpeet nousivat selkeästi esille opinnäytetyössämme. Työmme tulosten myötä kaupunki voi kehittää yhteistyötä päivähoidon ja lastensuojelun kanssa sekä pohtia erilaisia toimintatapoja siihen. Opinnäytetyömme tekeminen antoi meille itsellemme kokemusta tutkimusten tekemisestä ja siihen käytettävistä menetelmistä sekä analysoinnista. Saimme myös kuvan siitä, millaista yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä on. Voimme pohtia myös millä tavoin tulevaisuudessa voisimme itse omassa työssämme vaikuttaa ja kehittää yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Kivimäen (2009, 65 - 66, 84) tutkimuksessa huomattiin yhteistyötä vaikeuttavan toisen työnkuvan vajavainen tuntemus, sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus ja resurssien vähäisyys. Opinnäytetyömme tuloksissa nousi esille pätevien sosiaalityöntekijöiden puute. Haastateltavat toivoivat kaupunkia palkkaamaan lisää päteviä ja pysyviä sosiaalityöntekijöitä. Kehittämistyötä on tehty, mutta vaikka kehitystyö on hidasta ja aikaa vievää, se kuitenkin nähtiin tärkeäksi. Yhteistyön kehittämiseksi oli perustettu jo vuosia sitten Varpu-työryhmät. Ongelmia yhteistyössä oli edelleen ja välillä työryhmien myötä, yhteistyön koettiin parantuneen, mutta nyt siinä ilmeni jälleen enemmän ongelmia. Ovatko yhteistyön heikentymiseen vaikuttaneet muut asiat, kuin mitä vastaajat nostivat esille? Jäimme pohtimaan myös, tavoittaako Varpu-työryhmissä käsitellyt asiat tai sinne käsiteltäväksi menevät asiat jokaisen päivähoiton ammattilaisen? Meidän opinnäytetyön haastattelun tuloksissa esille nousi myös yhteistyöpalaverissa täytettävä yhteistyösuunnitelmalomake. Lomakkeen täytöstä ja käytöstä kaivattiin selkeää käytäntöä ja ohjeistusta. Yhteistyölomakkeessa ja sen käytössä nähtiin puutteita. Pohdimme olisiko yhteistyölomakkeen päivitys tarpeen.

Varmentaakseen opinnäytetyöstämme nousseet tulokset, jatkotutkimuksessa kohdeyhmäksi voisi ottaa koko kaupungin päivähoitohenkilöstön. Selvittämällä koko henkilöstön kokemukset lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä, voisi tarkennuksena selvittää myös lastensuojeluilmoitusten teon määriä sekä päivähoitohenkilöstön määrällisiä kokemuksia yhteistyöstä. Tämän jälkeen voisi olla paikallaan tutkia päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyötä Mikkelissä lastensuojelun näkökulmasta haastatteleamalla sosiaalityöntekijöitä sekä perhetyöntekijöitä. Tällainen tutkimus tukisi jo tekemäämme tutkimusta ja antaisi vastauksia myös yhteistyön toisen osapuolen näkökulmasta. Nämä edellä mainitut tutkimukset ja tulokset yhdistettynä antaisivat kokonaisvaltaisen kuvan päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöstä. Tämän jälkeen olisi paras vaihe lähteä miettimään ja työstimään uusia toimintamalleja ja erilaisia ratkai-

suja yhteistyön parantamiseksi. Kaupunki voisi toteuttaa kyseiset tutkimukset hyödyntämällä Mikkelin ammattikorkeakoulua ja sen opiskelijoita antamalla toimeksianton näihin tutkimuksiin opinnäytetöiden merkeissä.

LÄHTEET

- Alijoki, Alisa & Pihlaja, Päivi 2011. Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisten tuen tarpeiden näkökulmasta. Teoksessa Hurjala, Eeva & Turja Leena (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 263 - 273.
- Heinonen, Eeva 2006. Varhainen puuttuminen ja verkostoyhteistyö. Teoksessa Laukanen, Eila, Marttunen, Mauri, Miettinen, Seija & Pietikäinen, Matti (toim.). Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Kustannus oy Duodecim, 146 - 155.
- Heinämäki, Liisa 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito – lapsen mahdollisuus. Stakes. Oppaita 58. Saarijärvi: Gummerus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Oy Finn Lecture Ab.
- Huusko, Liisa 2007. Työpaikkana tiimi. Miten tiimi kasvaa vastuuseen? Helsinki:Edita Prima Oy.
- Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Välineitä koulutukseen ja työyhteisön kehittämiseen. Helsinki: WSOY.
- Jyväskylän yliopisto. Koppa. Aineiston analyysimenetelmät. Teemoittelu. WWW-dokumentti.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysimenetelmät/teemoittelu>. Luettu 29.1.2012.
- Kainulainen, Anna 2007. Päivähoito lapsen avoimuollollisena tukitoimena. Pro-gradu. PDF-dokumentti.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18216/URN_NBN_fi_jyu-2007273.pdf?sequence=1. Luettu 12.9.2011.
- Kaminen, Merja & Pakkala, Tiina 2007. Päiväkodin työntekijöiden käsitykset sosiaalityöntekijöiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Vastavuorista vaihtokauppaa vai oman edun tavoittelua? Pro-gradu. PDF-dokumentti.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11544/URN_NBN_fi_jyu-2007471.pdf?sequence=1. Luettu 12.9.2011.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Oppaita 63. Vaajakoski: Gummeruksen Kirjapaino Oy.
- Kivimäki, Saija 2009. Päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö lapsen ja perheen tukena. Pro-gradu. PDF-dokumentti. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03726.pdf>. Luettu 2.12.2012.

Laki lasten päivähoidosta 36/1973. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>. Luettu 11.10.2011.

Lastensuojelun käsikirja. WWW-dokumentti. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/>. Päivitetty 19.12.2011. Luettu 6.1.2012.

Lastensuojelulaki 417/2007. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P34>. Luettu 10.10.2011.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. Finlex.
 WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>. Luettu 21.1.2012.

Mahkonen, Sami 2010. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita Prima Oy.

Metteri, Anna 1996. Johdanto. Elämme muutosta, jossa yhteistyö on perusteltu valinta ja realistinen mahdollisuus. Teoksessa Metteri, Anna (toim). Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Helsinki: Oy Edita Ab, 10.

Käsikirja varhaiseen tukeen. Mikkelin kaupunki. Sosiaali- ja terveystoimi. Lapsiperhepalvelut. PDF-dokumentti.
http://www.mikkeli.fi/fi/liitteet/02_palvelut/05_terveys_sosiaalipalvelut/15b_perhenetti/varpu_www.pdf. Päivitystietoa ei saatavissa. Luettu 9.12.2011.

Niiranen – Linkama, Päivi 2011. Tutkimus- ja kehittämissosaaminen. Aineiston hankintatapoja. Power-point esitys 26.1.2011. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Pietilä, Ilkka 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 212 - 241.

Ropo, Arja, Erikson, Marja, Sauer, Erika, Lehtimäki, Hanna, Keso, Heidi, Pietiläinen, Tarja & Koivunen, Niina 2005. Jaetun johtajuuden särvät. Helsinki: Talentum Media oy.

Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 9 - 36.

Rönkkö, Leena & Rytönen, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY-pro Oy.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006a. Teemahaastattelu. Yhteiskuntatieteellinen tietokanta. Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-dokumentti.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html. Luettu 1.2.2012.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. Teemoittelu. Teemahaastattelu. Yhteiskuntatieteellinen tietokanta. Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-dokumentti.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html. Luettu 2.2.2012.

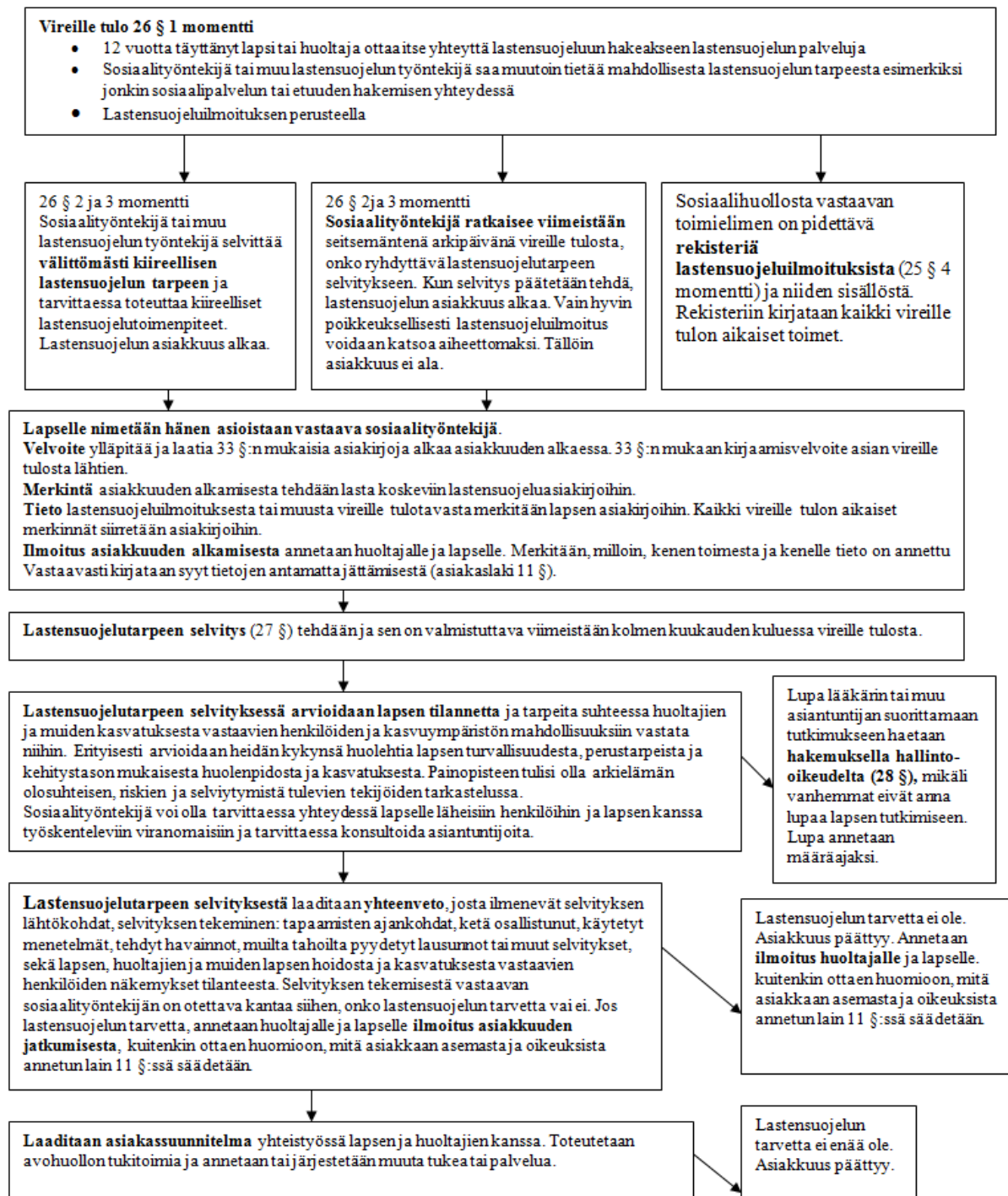
Sosiaaliportti 2012. Lastensuojelun asiakkuuden vireille tulo ja alkaminen. Kaavio 1. DOC -dokumentti. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/ac314b44-26c0-4f85-ba3d-bdce50bbe5a3/Lastensuojelun%20asiakkuuden%20vireilletulo%20ja%20alkaminen.doc>. Luettu 2.2.2012.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Varhaiskasvatussuunnitelma 2008. Mikkelin kaupunki. PDF-dokumentti. http://www.mikkeli.fi/en/liitteet/02_palvelut/05_terveys_sosiaalipalvelut/15b_perhenetti/vasu_2008_www.pdf. Luettu 10.10.2011.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Oppaita 56. PDF-dokumentti. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>. Luettu 10.10.2011.

Lastensuojelun asiakkuuden vireille tulo ja alkaminen

KAAVIO 2. Lastensuojelun asiakkuuden vireille tulo ja alkaminen (Sosiaaliportti 2012).

HAASTATTELU KYSYMYKSET

1. Mitä ja millaista yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä on?
2. Missä tilanteissa / vaiheessa tämä yhteistyö alkaa?
3. Ketä neuvotteluissa / palavereissa on mukana ja kuka kutsuu ne koolle?
4. Miten salassapitovelvollisuus huomioidaan yhteistyössä?
5. Missä vaiheessa yhteistyö lastensuojelun kanssa lapsen asioissa päättyy ja mitä sen jälkeen tapahtuu?
6. Kuinka mielestänne yhteistyö lastensuojelun kanssa toimii?
7. Onko olemassa jokin erityinen osa-alue tai asia, joka toimii mielestänne erityisen hyvin?
8. Onko olemassa jokin erityinen osa-alue tai asia, johon toivotte muutosta?
9. Onko teillä kehittämis ehdotuksia yhteistyön parantamiseksi?